

Majk Kamalduli Remeteség

MAGYARORSZÁG CSEND SZIGETE

Beszámolót összeállította: Ferpász Boglárka | 2018. okt. 30.

A majki kamalduli remeteség

A némasági fogadalmat tett szerzetesek 250 évvel ezelőtti életének békéjét találhatja meg a látogató Majkon. Ám nemcsak hangulatában egyedülálló a Vértes lábánál, erdők ölelésében, tavak szomszédságában fekvő remeteség, hanem Európa-szerte kuriózumnak számító barokk műemlékegyüttes is egyben, amely tizenhét cellaházból, templomtoronyból és kolostorból áll.

A pusztítások és átalakítások ellenére Közép-Európában ez az egyetlen olyan kamalduli remeteség, amelynek épületei és környezete ennyire egységben, jelentős átépítések, átalakítások nélkül maradt fenn. A díszes belső terekkel rendelkező konventépület, csakúgy, mint a változatos kápolnákkal bíró remeteházak (szigorú rend szerint megszerkesztve 17 cellaház), a díszesen faragott kapuk, szobrok, a volt jégverem-ház, a kerti grotta kápolna, a remeteségen kívül található Celli Szűz Mária kápolna és vízi malom ma is a barokk változatosságát hirdetik. A megmaradt templomtorony magányában is lenyűgöző látvány.

A klauzúra bejárati félköríves kapu ívén felirat, két oldalpillérén Szent Romuáld, kezében a majki templom modelljével, és apja Boldog Sergius kamalduli remete homokkő szobra látható, alattuk feliratokkal.

A kapu felső részét lezáró íves párkány közepén kereszt, két szélén egy-egy puttó áll, közvetlenül a kapuív feletti részt középen pedig Magyarország domborműves címere díszíti. A főkapu melletti két pilléren egy-egy kőváza látható. A bal oldali kis kapu felett szobortöredék és kőkereszt. A jobb oldali bejárón már csak a felirat látható.

„Az Úr őrizze meg bemeneteledet és kijövedeteledet mostantól fogva és mindörökké”

Ma a 30 hektáros kolostorerdő természetvédelmi terület, része a Vértesi Tájvédelmi Körzetnek.

Rövid építéstörténet

A kamalduli remeteség építése 1733-ban kezdődött el a híres osztrák barokk építész, Franz Anton Pilgram (1699-1761) tervei szerint. A munkálatok az 1770-es évek elejéig folytak, az építkezést Pilgram halála után (1761) az Esterházyak uradalmi építésze, Fellner Jakab fejezte be.

Az építkezést a cellaházak építésével kezdték meg, az alapkövet Esterházy József tette le. A cellaházak több, mint húsz éven át épültek. A templomot a konventépülethez vezető fő tengely mentén helyezték el. A templom mögött található, nyeregtetővel lezárt, U alakú épület, melynek főszárnya emeletes, oldalszárnyai földszintesek (a jobb oldali szárny kerti oldala emeletes a terep lépcsőzetes kialakítása miatt) egy, a remetelakok belső udvarától fallal leválasztott második udvart fog közre.

A földszintes, négyzetes alaprajzú, nyeregtető-s-ormozatos cellaházaknak egy bejárata és öt ablaka van, a homlokzati címerek (minden cellaház homlokzatán a támogató főúri családok címere található) egy része, a nyíláskeretek, a párkányzatok, a küszöbök mind süttői vörösmárványból készültek.

A remetelak bejárata a házzal megegyező méretű kertre nyílik. A szerzetesek itt saját szükségleteikre gyógynövényeket, és fűszernövényeket termeltek, amiket fel is dolgoztak. A házak belső kialakítása egységes volt, mindenhol négy helyiséggel: kápolnával, hálószobával, műhellyel, és kamrával.

1737-ben rendbe hozták a halastavat és elkészült a vendégfogadó. Az eredetileg a konventépülethez vezető, ma a bejárati oldalon található díszes kapu az 1746-os évszámot viseli, ami a konventépület munkálatainak a kezdetére utal. 1753-ban rakták le a templom alapkövét, belső munkálatai azonban csak később, 1764-ben kezdődtek el. 1756-ra elkészült a remeteség körülfal. A remeteség területén kívül álló Celli Mária-kápolnát 1736-1757 között építették.

1770-re nagyjából elkészült a remeteség, felépült a konvent épülete, a 17 cellaház és a templom épülete is. A belső díszítéseket csak később, az 1770-es évek elején fejezték be. A remeteség sajnos csak II. József 1782-es rendeletéig virágozhatott, amelynek értelmében több szerzetesrenddel együtt a kamalduli szerzetesrendet is feloszlatta.

A majki remeteség története a kamalduli rend feloszlata után

1782-ben II. József rendelete alapján a majki kolostort is bezárták, a rendház berendezését kiárusították. Az ekkor készült leltár beszámoló többek között a remeteség alapítványának adatairól, a birtokokról és a könyvtárban 664 darab könyvről.

A feloszlatakor a kamalduli közösség 11 felszentelt atyából, (páterből) és 4 fel nem szentelt szerzetesből (fráterből) állt. 1782 után a szerzetesek egy része Magyarországon maradt, néhányuk azonban Olaszországban folytatta működését.

A szerzetesek magukkal vihették magánvagyonukat, a közös vagyont azonban a Királyi Kincstár zár alá helyezte. 1785-ben a Helytartótanács az összes ingóságot és ingatlant lefoglalta, majd ebben az évben meg is szüntette a hely felszentelt jellegét. A tárgyak egy részét elárverezték, vagy állami tulajdonba vették, másik részét széthordták.

1784-re már kiürült a remeteség, a birtokon csak a malombérlők és munkásaik és a halastavak gondozói maradtak. A templom egyes részeit 1785-től lebontották, elemeit az oroszlányi evangélikus templom építésénél használták fel. A torony, a sekrestye, a kis kápolna és egy-két oltártöredék még sokáig állt. A tizenkilencedik század első felének természeti csapásai következtében azonban mára már csak a templomtorony és a hozzátartozó támpillérből következtethetünk a templom hajdani szépségére.

1806-ban gróf Esterházy Károly vette meg a birtokot, aki bérbe adta a területet. Majkon a környék legnagyobb posztógyára működött, a cellaházakban ekkor munkások laktak, az egyikben iskolát rendeztek be. Ekkor a malmokon kívül vendégház, malomlakások, zsellérházak, pálinkafőző is működött a területen.

Kolostorból vadászkastély

1828-ban a területet ismét az Eszterházyak szerezték meg, de csak később kezdték el hasznosítani Eszterházy Móric irányításával. 1860-ban a konventépületet vadász- és lakókastéllyá alakították. Egyes barokk részleteket meghagytak (pl. a díszes refektóriumot eredeti freskóit). Ekkor készült a refektórium és a vadászteremmé alakított helység faburkolata, ez utóbbi falképei és a DK-i homlokzat kecses öntöttvas erkélye.

A franciaparkot angolparkká formálták át, a parkba értékes fakülönlegességeket telepítettek (mocsári ciprus, platán, juhar, kocsányos tölgy stb.). A ma is álló márványoszlopokra rózsalugast futtattak. A főbejárat kapu ekkor került a mai helyére. A gróf renováltatta a templom tornyát, amit bécsi mechanikus toronyórával szereltetett fel.

A posztógyártás fokozatos leépítésével a gróf a majorsági művelést kezdte kiépíteni állattenyészetek, istállók létrehozásával. Az itt dolgozó cselédség a hajdani cellaházakban lakott.

A századfordulón a gróf fia, Eszterházy Miklós Móric dúsan termő, gépiesített gazdaságot hozott létre, ekkor még állt a három malom, az erdő tele volt vaddal, és a grófnak ménese is volt.

Az ő fia Eszterházy Móric 1925-ben, apja halála után vette át a birtokok irányítását, az ő ideje alatt került Majkra a kolostorudvarra a szép, velencei márvány kútkávája. A család elég zárkózott életet élt, Csákvár, Budapest és Majk között töltötték el idejüket, híresek voltak vadászataik.

A II. világháborúban a kastély keleti mellékszárnya és a főszárny csatlakozó része leégett, ekkor pusztult el a családi levéltár anyaga, könyvritkaságok, újságok és több értékes bútordarab is. (A hetvenes években ezt a részt újra fedték.)

A II. világháborút követően az épületegyüttes kórházként működött, majd az államosítás után középiskola és kollégium, munkásszálló költözött falai közé, ekkor a még mozdítható dolgok végleg eltűntek.

A 70-80-as évek bányaművelése komoly károkat okozott az épületeken.

A Magyar Írók Köre 1946-50-ig vette bérbe a kastély épületét, 1964-től szakközépiskola és kollégium működött az épületben.

Majk az 1980-as évektől turisztikai látványosság, a felújítási munkák jelenleg is folynak.

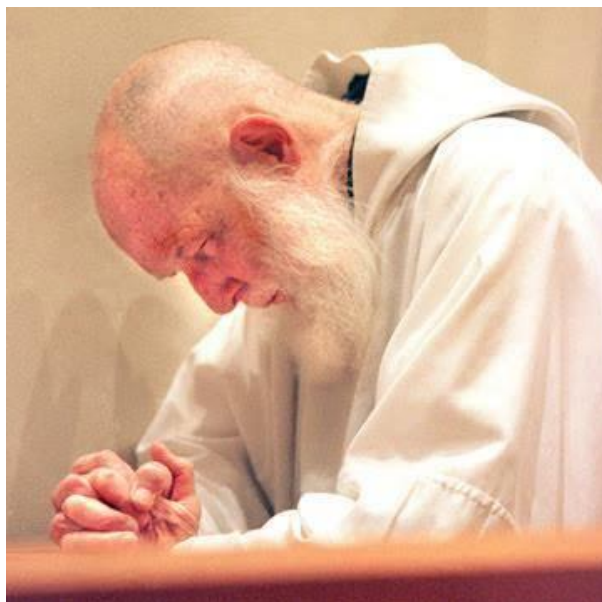
A kamalduli rend rövid története

Romuald Ravennában született 951 körül, az Onesti hercegi családban. Ifjúkora, hasonlóan a többi nemes ifjúhoz, világi örömmel, lovaglással, vadászattal telt; könnyű és fényűző életet élt. Húszéves volt, amikor apja, Sergius és néhány rokona között viszály tört ki, amelyet fegyverrel döntöttek el. Romualdnak végig kellett néznie, ahogyan atyja megöli ellenfelét. Ez megrázta a fiút, aki, miután apja megtagadta a vezeklést, negyvennapos böjtre és vezeklésre a közeli Szent Apollinaris bencés kolostorba vonult.

Egy éjszaka, virrasztás közben megjelent neki Szent Apollinaris, s Romuald ekkor elhatározta, hogy szerzetes lesz. 972-ben ebben a kolostorban tette le a szerzetesi fogadalmat, miután Honestus ravennai érsek rábeszélésére apja is beleegyezését adta fia döntéséhez. Később maga Sergius is belépett egy ravennai kolostorba, és szentség hírében halt meg.

A rend tagjai a lelki tökéletességre törekedtek, ennek elérése érdekében magányosan, elmélyülten éltek. "Fehér barátoknak" is nevezték őket, ruhaviseletük miatt. Fehér csuhájukat elől-hátul kötény egészítette ki, ezt derekukon jellegzetes barátságos fogta össze. Lábukon leginkább sarut, ritkábban csizmát hordtak. Fejük tetejét borotválták, tarkójuknál félkörívben rövidre nyírt haját és hosszú szakállt viseltek. Egymással nem kommunikálhattak, és nem érintkezhetek a külvilággal sem.

A némasági fogadalom alól csak a karácsonyi és húsvéti ünnepnapok voltak kivételek: ekkor a refektóriumban gyűltek össze, máskor azonban cellaházuk telkét is csak engedéllyel volt szabad elhagyniuk.

A majki kamalduli remeték

Magyarországon a XVII. században telepedtek le a kamalduliak. Az ismert alapítások sorában a majki remeteség a negyedik, egyben utolsó is volt. (Az első kamalduli remeteséget a Nyitra melletti Zobor-hegyen alapították 1691-ben. A Sopron vármegyei Lánzsér váránál lévő remeteséget 1700-ban alapította Esterházy Pál herceg, nádor, a remeteség 12 lakással épült meg. A Szepes vármegyei Lechnic-en 1710-ben alakult meg a remeteség.)

Majkra az első szerzetesek (hárman) 1735-ben érkeztek, és az építkezés miatt ideiglenes a vértessomlói Mária kápolna mellett laktak, letelepülési engedélyüket csak később, 1738-ban kapták meg. A némaságot fogadott (a népnyelvben ezért hívták őket "néma barátok"-nak), fehér csuhás, fejtetőjüket kopaszra borotvált, hosszú szakállú szerzetesek a bencésektől szigorúbb aszkétikus rend szerint éltek. Külön-külön elmélkedtek kis cellaházaikban, tudományokkal és művészetekkel foglalkoztak. Minden házhoz a házakkal megegyező méretű külön kiskert tartozott, ahol a remeték gyógy-, és fűszernövényeket, zöldségeket, gyümölcsöket termeltek. A termények egy részét a remeteség területén található gyógyszertárban dolgozták fel.

Ezen kívül kézműves tevékenységet (fafaragás, festés, fazekasság) is folytattak, az év nagy részében böjtöltek, húst és bort nem fogyasztottak. Az itt végzett munka magányát, azt, hogy a szerzetesek ne találkozhassanak, beszélhessenek egymással a kert körülvéő magas fal biztosította.

A rend önfenntartó volt, a földművelésből és jótékonyági adományokból élt. A gazdálkodást a némasági fogadalmat tett, de fel nem szentelt laikus barátok, a fráterek végezték, akik halászattal, földműveléssel foglalkoztak, valamint az ő dolguk volt, hogy ellenőrizzék, nem beteg-e valamelyik remete.

Majk 1770-ben kapta meg a perjelség címet, ekkor még folytak a befejező munkálatok a templomban, a foresteriában és a kápolnában.

A kápolnában a kamalduliak minden vasárnap és ünnepnapokon miséztek.

Kerttörténeti értékek

A majki kamalduli remetesség a kolostori kert egyedisége révén is kitűnik a hazai műemlékállományból, mivel ez az egyetlen olyan remeterendi kolostor és kolostorkert, amely határainkon belül jó állapotban fennmaradt.

Kertjeinek együttese leginkább azért méltó a figyelemre, mert annak egy jelentős része még 18. századi, barokk szerkezetét őrzi. Ez alatt elsősorban a terepviszonyokat kell érteni, hiszen a kert teraszait határoló támfalak és az egyes kertrészek egyéb szerkezeti vonalai még nagyjából eredeti helyükön állnak. Habár ezek a támfal és lépcsőelemek a barokk szerkezet legmeghatározóbb elemei, a barokk eredetű struktúra belső tereinek kitöltése már csak csekély részben mutatja a 18. századi állapotokat.

A növényállományból a kert északkeleti sarkában álló vadgesztenyék származhatnak a kamalduliak korából, és feltehetően a kerti kút is ebből az időből maradt ránk. A 18. században a remeteházak kertjei legalább részben díszkertek voltak. Biztosnak tekinthető, hogy az évszázadokon át tartó haszonkerti használat, az egykori díszkerti kialakítások minden nyomát eltüntette.

A remeteség napjainkban

2015. szeptemberében fejeződött be az első ütem 885 millió forint uniós támogatással, melyben teljesen felújították a kolostorépületet, restaurálták a refektórium falképeit, megújult az épület díszudvara. Elkészült egy új állandó kiállítás a szerzetesek életmódjáról, valamint II. Rákóczi Ferenc és a kamalduliak kapcsolatáról.

2018 tavaszán megkezdődött a majki kamalduli remeteség felújításának második üteme, 2,8 milliárd forintos beruházással (1,5 milliárd forint származik európai uniós forrásból, csaknem 1,3 milliárd forint pedig kormányzati támogatásból).

Ebben a projektben felújítják a műemlékegyüttes összes meghatározó épületét és azok környezetét: a némaságot fogadott szerzeteseknek otthont adó 17 cellaházat. Az egyes cellaházakban a szerzetesi életre jellemző terek kapnak helyet, valamint korabeli tevékenységek megidézésével a remeteség gazdálkodása és a szerzetesek mindennapi tevékenységei válnak megismerhetővé. Helyreállítják a csonka templomtornyot, amely a remeteközösség lelki központja volt. A felújítás után kiállítótérként és kilátópontként működik. A templom kriptájában installációk és egy hologramos kisfilm segítségével ismerheti meg a látogató a barokk lelkiség halállal kapcsolatos gondolatait. Megújítják a barokk rendszerű, teraszos kiképzésű díszkertet, valamint új fogadóépületet létesítenek. A fejlesztés fő célja a szerzetesi élet és a remeteség gazdálkodásának megelevenítése, bemutatása.

A Nemzeti Kastélyprogram és Nemzeti Várprogram keretében 39 műemlék - 20 kastély és 19 vár - újul meg a következő években.

Méltóképpen őrizzük gyermekeinknek, hogy ők bemutathassák unokáinknak!

